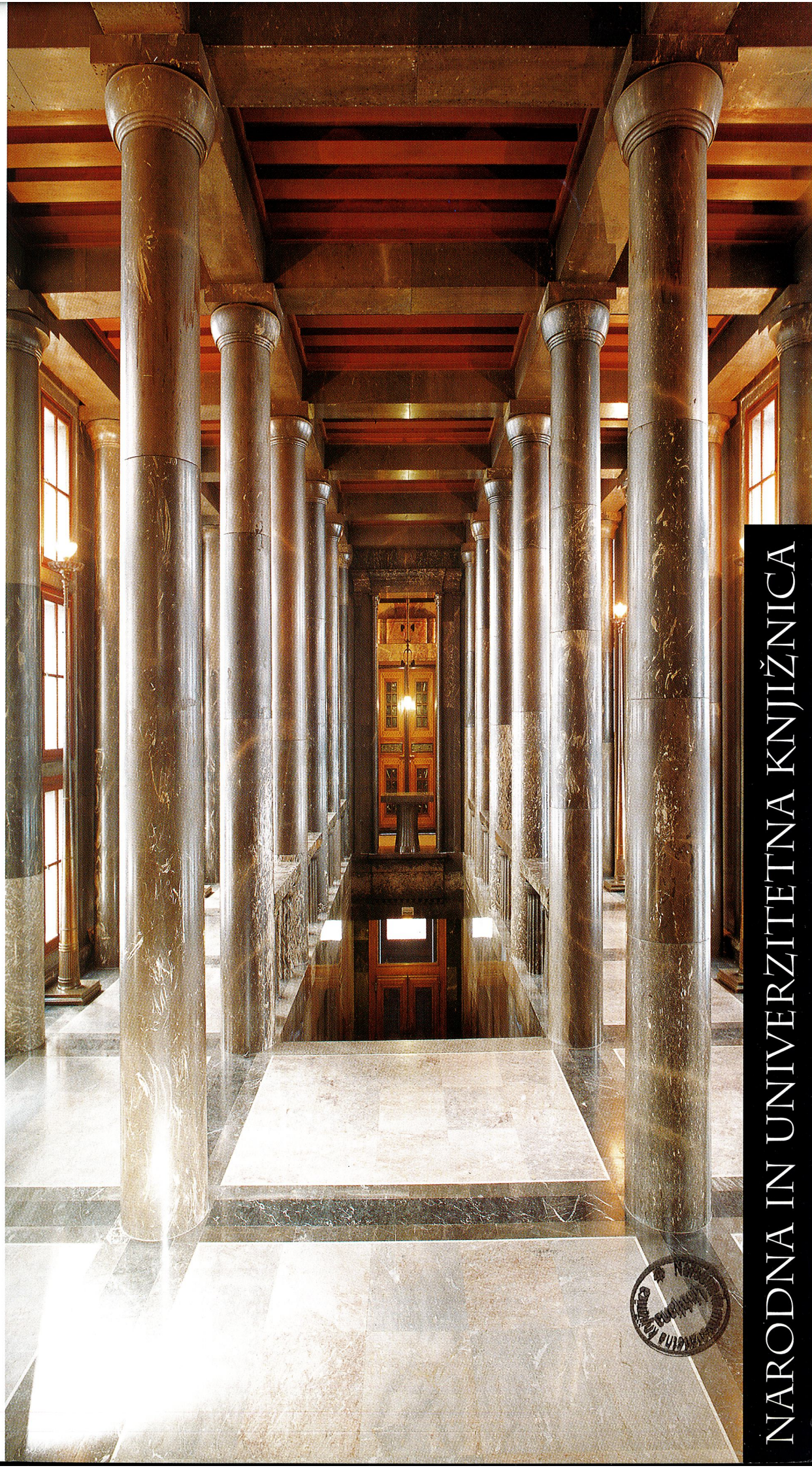

LJUBLJANA

KNJIŽNIČARŠKE NOVICE

5

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA

KNJIŽNIČARSKE NOVICE

maj 2006

ISSN 1856-0015

Knjižničarske novice 16(2006)5

ISSN 0353-9237

Izdala in založila: *Narodna in univerzitetna knjižnica
Turjaška 1
1000 Ljubljana
telefon (01) 2001 174, 2001 176, 2001 110
<http://www.nuk.uni-lj.si/>*

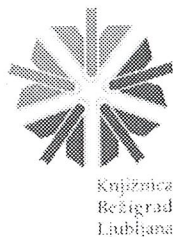
Za knjižnico: *mag. Lenart Šetinc*
Odgovorna urednica: *Barbara Bračič Fabjančič*
Uredniški odbor: *dr. Melita Ambrožič, dr. Silva Novljan, dr. Maja Žumer*

Naslovnico oblikoval: *Aleksij Kobal*
Fotografija na naslovnici: *Goran Bertok*
Tisk: Tiskarna Littera picta, d.o.o.

Naklada: 400 izvodov. Naročnino, naročila in odpovedi pošiljajte pisno do 15. januarja za tekoče leto na naslov uredništva. Prejetih tekstov ne lektoriramo in ne honoriramo. Razmnoževanje ni dovoljeno.

Naslov uredništva: NUK, Informacijski center za bibliotekarstvo, za »Knjižničarske novice«, Turjaška 1, 1000 Ljubljana. Prispevke lahko pošiljate tudi na disketah ali po elektronski pošti: icb@nuk.uni-lj.si

SPLOŠNE KNJIŽNICE

ZAPISANA BESEDA OSTANE - V KNJIŽNICI - IZ PRETEKLOSTI V PRIHODNOST

Ob 50-letnici samostojnega delovanja
Knjižnice Bežigrad

"Čas teče, pot pa ostaja" piše ob spominski poti, na kateri se v maju spominjamo zgodovinskih dogodkov. Tudi temeljno poslanstvo knjižnice ne glede na čas ostaja še vedno isto - utirati pot zapisani besedi med ljudi - pa najsi bo zapisana na papir, magnetni trak, v digitalni ali morda že kakšni novi obliki, ki nastaja ta trenutek.

"Ne smemo pozabiti, da ni knjižničarjeva naloga hraniti knjige v skladišču, temveč jim mora utirati pot med ljudi," je zapisal že bibliotekar Bogo Pregelj v priročniku, ki je pomagal ljudskim knjižničarjem na začetku njihovega strokovnega dela.

V Knjižnici Bežigrad nadaljujemo po poti, ki so jo začrtali že naši predhodniki: pričetki knjižničarstva za Bežigradom sežejo v čas pred drugo svetovno vojno, tj. v čas nastanka različnih društev, ki so imela pod svojim okriljem tudi knjižnice, ki so v tem okviru nadaljevale svoje delo tudi prva leta po vojni.

Januarja leta 1949 je pričela izposojati knjige Ljudska knjižnica Bežigrad kot

enota Mestne knjižnice, s tem letom se je pričela profesionalna pot knjižničarstva za Bežigradom.

V letu 1956 so - ob upravni reorganizaciji občine - ljudske knjižnice, ki so bile do takrat podružnice, postale samostojne kulturno prosvetne ustanove. 11. maja 1956 je Občinski ljudski odbor Ljubljana Bežigrad na predlog Sveta za šolstvo, prosveto in kulturo na 10. redni seji izdal odločbo, s katero je knjižnica postala samostojna Občinska ljudska knjižnica Ljubljana Bežigrad.

Knjižnici so s predanostjo knjigi in delu z bralci vtisnile odločilen pečat upravnici gospa Ljudmila Žontar in gospa Mira Isakovič ter ravnateljica gospa Alenka Zupan, ki je Knjižnico Bežigrad vodila več kot 30 let in oblikovala trdne temelje za njen razvoj. V knjižnici sta bili vedno vzporedni skrb za razvoj stroke in delo z bralci - od začetka v letu 1956 pa do današnjega dne.

V 60-ih letih je Občinska ljudska knjižnica Bežigrad med prvimi uvedla prosti pristop do gradiva ter organizirala posebej mladinski oddelek in oddelek za odrasle v skladu s strokovnimi priporočili ter postala matična knjižnica za območje občine Ljubljana Bežigrad.

Knjižnica Bežigrad in njen razvoj sta tesno povezana z nenehnim bojem za prostor. Od leta 1956, ko je delovala na Dunajski 71, se je še večkrat selila - najprej leta 1964 na Dunajsko 61, nato na Vodovodno cesto 3 v letu 1975 in leta 2000 na sedanjo lokacijo na Einspielerjevi ulici 1.

Osrednja knjižnica ves čas ostaja na isti strani Dunajske ceste. Ko smo utemeljevali potrebe po novih prostorih in izbrano lokacijo, stavbo nekdanje

Kuverte, smo večkrat zapisali, da s tem bralcem ne bomo porezali korenin. Res

je, tudi knjižnica kot prostor se ukorenini ter vpliva na svoje okolje.

Vzporedno z reševanjem prostorske problematike osrednje matične knjižnice so se v 70-ih letih pričele v knjižnično mrežo vpenjati nove enote. V tem obdobju je pod strokovno okrilje postopoma prevzemala društvene knjižnice in postavila temelje za današnjo razporeditev posameznih enot. Odprte so bile enote na Črnučah, v Stožicah – kasneje na Bratovševi in danes na Glinškovi ploščadi - in nova enota v Savskem naselju.

V 80-ih letih se nadaljuje urejanje prostorske problematike, odprta je nova enota v naselju Nove Stožice, poimenovana po zgodovinarju dr. Francetu Škerlu, ki je knjižnici daroval bogato zasebno knjižno zbirko. Novost v Knjižnici dr. Franceta Škerla je izposoja igrač, ki se je pričela v letu 1988.

Sredi 80-ih let se v knjižničarstvu prične uporaba računalniške tehnologije, razvijajo se novi nosilci informacij in zapisov, ki jih postopoma vključujemo v knjižnično zbirko. V knjižnici pričnemo sistematično predstavljati knjižnično gradivo s tematskimi knjižnimi razstavami.

V 90-ih letih se nadaljuje urejanje prostorske problematike, posodablja se oprema ter razvija računalniška tehnologija in z njo informacijski viri, dostopni bralcem v knjižnici.

Knjižnica uporabnikom odpira različne možnosti: ogled knjižnih in likovnih razstav, posebne dejavnosti za mlade bralce, srečanja z literarnimi ustvarjalci, potpisna in druga izobraževalna predavanja, dostop do elektronskih virov in iskanje informacij na internetu, informacijsko izobraževanje za starejše odrasle, ki se prične v letu 1999, računalniško izobraževanje za osnovnošolce, jezikovne tečaje za starejše odrasle – novost iz l. 2005/2006, ustvarjalne delavnice;

izvajamo bibliopedagoške ure za osnovnošolce in srednješolce, sodelujemo z oddelkom za bibliotekarstvo na Filozofski fakulteti – skratka, knjižnica omogoča tudi neformalno izobraževanje in kvalitetno preživljanje prostega časa različnim skupinam obiskovalcev.

V letu 2000 je Mestni svet Mestne občine Ljubljana v skladu z novo zakonodajo sprejel nov odlok o ustanovitvi javnega zavoda Knjižnica Bežigrad.

V obdobju od leta 2000 dalje smo v sodelovanju z ustanoviteljico v Knjižnici Bežigrad ponovno na novo uredili prostorske pogoje v vseh enotah. Osrednja Knjižnica Bežigrad se je preselila v nove prostore na Einspielerjevi 1, v Knjižnici Črnuče, Knjižnici dr. Franceta Škerla in Knjižnici Savsko naselje smo prenovili in opremili dodatne prostore za mladinski odderek ter odderek za odrasle uporabnike, prenovljeni so tudi prostori Knjižnice Glinškova ploščad

Knjižnica Bežigrad se je iz ene enote, kjer se je pričela knjižnična dejavnost na področju Bežigrada, razvila v pomembno kulturno ustanovo z razvito knjižnično mrežo na petih lokacijah, ki delujejo na območju sedanjih mestnih četrti Bežigrad, Črnuče in Posavje.

Temeljna zbirka knjižničnega gradiva Knjižnice Bežigrad obsega 217.413 enot; od tega je 184.895 enot knjig, 3.562 izvodov serijskih publikacij in 28.956 enot neknjižnega gradiva.

V letu 2005 je knjižnico redno obiskovalo 20.216 članov, ki so knjižnico obiskali 303.160-krat ter si izposodili 868.655 enot knjižničnega gradiva.

Prostor in knjižnično gradivo sta pomembna, a najpomembnejši je še vedno človek: na eni strani knjižničar –

današnja Knjižnica Bežigrad je sad prizadevnega dela več generacij knjižničark in knjižničarjev, ki so se v teh petdesetih letih zvrstili in s svojim delom prispevali vsak svoj delež k njenemu razvoju in dosežkom - in na drugi strani bralec - s knjižnico je odraslo že več generacij, ki so obiskovale in še obiskujejo našo knjižnico.

Knjižnica Bežigrad z razvito knjižnično mrežo na petih lokacijah omogoča uporabnikom dostop do knjižničnega gradiva ter vzpodbuja bralne, kulturne in izobraževalne navade prebivalcev. Kot informacijsko središče je pomemben ponudnik informacijskih virov na klasičnih in novih medijih. Z različnimi prireditvami izpolnjuje kulturno in socialno vlogo ter sooblikuje kulturno ponudbo glavnega mesta Ljubljane. Mestna občina Ljubljana je Knjižnici Bežigrad za dosežen razvoj v prepoznavno in prostorsko posodobljeno kulturno, informacijsko in izobraževalno središče podelila Plaketo glavnega mesta Ljubljane za leto 2006. V osrednji Knjižnici Bežigrad na Einspielerjevi 1 je ob jubileju na ogled dokumentarna razstava Iz preteklosti v prihodnost: 50 let Knjižnice Bežigrad

Marija Kobal
Knjižnica Bežigrad

KNJIŽNICA MIRANA JARCA NOVO MESTO SE Približuje UPORABNIKOM S POSEBNIMI POTREBAMI

Včasih se vse dobre energije zberejo na enem mestu in se zgodi odločen premik v naši knjižničarski zavesti. Že lansko jesen, ko smo skupaj z Gradsko knjižnico "Ivan Goran Kovačić" iz Karlovca organizirali dvodnevno mednarodno strokovno srečanje »Knjižnica igrišča znanja in zabave« z nosilno temo Splošne knjižnice in prosti čas, je del naše pozornosti veljal osebam s posebnimi potrebami.

Izvedeli smo, da so kolegi iz Hrvaškega knjižničarskega društva zelo aktivni na tem področju in že takrat se nam je porodila misel, da bi bilo dobro, da bi tudi pri nas spodbudili aktivnosti v zvezi z obravnavo oseb s posebnimi potrebami. Zlasti v dokumentu, ki smo ga sprejeli udeleženci srečanja, gre za tako imenovano "novomeško deklaracijo", smo posebno pozornost namenili spremljanju in razvijanju knjižnične dejavnosti za osebe s posebnimi potrebami. Želeli bi tudi formirati komisijo za posebne potrebe pri ZBDS, nenehno razvijati občutljivost knjižničnega osebja do teh oseb ter tudi spodbujati edukacijo knjižničnega osebja v splošnih in šolskih knjižnicah.

20. aprila 2006 pa je Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto pripravila delavnico, namenjeno delu z osebami s posebnimi potrebami. Na delavnici so kot predavatelji nastopili: dr. **Silva Novljan**, svetovalka za splošne knjižnice iz NUK, ter kolegice iz Hrvaškega knjižničarskega društva, ki so izvedle delavnico z naslovom "Građa lagana za čitanje i logo-biblioterapija."

V uvodnem delu delavnice je dr. **Silva Novljan** predstavila svoj strokovni prispevek z naslovom **Nacionalna**

strategija za razvoj pismenosti in posebne knjižnične potrebe.

Predavateljica je članica Komisije za razvoj pismenosti, ki je bila ustanovljena leta 2004 in deluje pri Andragoškem centru Slovenije, imenoval jo je minister za šolstvo in šport.

Naloge komisije so obsežne, v prvi vrsti je to izdelava nacionalne strategije za razvoj pismenosti. Dokument, ki ga je pripravila komisija, je nacionalni strateški dokument vseživljenjskega razvoja pismenosti, od predšolskega obdobja do odraslosti. Zanj je bistveno, da določa prioritete in cilje razvoja pismenosti.

In zakaj je potreben ta nacionalni dokument?

Rezultati mednarodnih raziskav v zadnjih desetletjih kažejo, da otroci, mladostniki in odrasli pri nas dosegajo nižje rezultate pri pismenosti, strokovnjaki pa pravijo, da brez dolgotrajne, načrtovane nacionalne strategije tega ne bo možno popraviti.

Ključne usmeritve nacionalne strategije pri razvoju pismenosti, so predvsem: ozaveščanje o pomenu pismenosti, izboljšanje pismenosti pri vseh posameznikih v vseh življenjskih obdobjih ter večja socialna vključenost posameznikov ter razvoj družbe in gospodarstva.

Pri tem imajo ključno vlogo knjižnice, ki naj bi omogočile vsem ljudem dostop do bralnega in drugega gradiva ter jim svetovale pri izboru.

Druga njihova posebna naloga pa se nanaša na povečevanje družbene skrbi in pozornosti za razvoj pismenosti pri ranljivih skupinah prebivalstva (zlasti pri osebah s posebnimi potrebami).

Novljanova navaja tudi drugačno aktivnost knjižnic. Knjižnice bi lahko predstavili kot vznemirljive, obiska vredne ustanove, ki nudijo korist in

užitek vsakemu uporabniku. Knjižnice bi lahko predstavili kot priložnosti, lahko bi razvili posebnosti v knjižničarskih storitvah. Knjižnica naj bi bila prostor za branja željne, a tudi prostor druženja, poslušanja, opazovanja ...

Knjižnica naj bi ponujala možnost obvladovanja posebne pismenosti, npr. znakovnega jezika, komunikacije s slepimi, sodelovala naj bi z organizacijami in društvi v lokalni skupnosti, sodelovala naj bi tudi s posebnimi skupinami in posamezniki pri oblikovanju knjižnice in njenega programa (njihovi predstavniki so dobrodošli tudi pri nakupu gradiva in pri oblikovanju storitev).

Splošne knjižnice bi morale sodelovati tudi s knjižnicami v zavodih za posebne potrebe.

Dr. Novljanova je posebej poudarila, da se premalo zavedamo, da so posebne skupine tiste, ki krepijo ugled knjižnice in demokratično podobo skupnosti.

Seveda bi bilo potrebno razmišljati tudi širše, knjižničarji pa naj bi bili tisti, ki bi vzpodbudili odločitev o subvencioniranju izdaj za skupine uporabnikov s posebnimi potrebami (zvočne knjige, knjige z velikim tiskom, lažje berljive knjige, video z besedo in z znakovnim jezikom).

Druga referentka je bila višja bibliotekarka **Dunja Marija Gabriel**, predsednica Zagrebškega knjižničarskega društva, ki je tudi predsednica Komisije za osebe s posebnimi potrebami pri Hrvaškem knjižničarskem društvu, obenem pa članica stalnega odbora IFLINE Sekcije za knjižnične usluge za osebe s posebnimi potrebami za obdobje 2005 – 2009.

Kolegica Gabrielova nam je predstavila svoj prispevek Knjižnične službe i usluge za osebe s disleksijom i građa lagana za čitanje.

Zanimivo je, da so na Hrvaškem že leta 2001 ustanovili Komisijo za osebe s

posebnimi potrebami, leta 2003 pa je Hrvaška dobila svojega predstavnika v IFLINI komisiji za osebe s posebnimi potrebami. V obdobju 2004/2005 so na Hrvaškem prevedli naslednje publikacije: IFLA Smernice za knjižnične službe in storitve za osebe z disleksijo, Usmeritve za lažje berljiva gradiva ter Usmeritve za knjižnične programe opismenjevanja. Referentka je podrobno predstavila IFLINE Smernice za knjižnične storitve za osebe z disleksijo, v katerih je natančno predstavljena disleksija in njeno prepoznavanje ter izobraževanje knjižničarjev za delo z osebami z disleksijo.

Izvedeli smo o vrsti gradiva za osebe s težavami pri branju in pisanju (zvočne knjige in časopisi), o izdelavi dnevnih časopisov (kasete, CD-ji, digitalna oblika, kjer se tekst lahko bere na računalniku s pomočjo programa za povečevanje tiska ali s programom za sintezo govora), videokasetah s sinhroniziranimi filmi in lažje berljivimi podnapisi).

Uporabniki lažje berljivega gradiva so osebe s posebnimi potrebami: gluhi in gluhoslepi, osebe z znižanimi intelektualnimi sposobnostmi, avtistične osebe, osebe z afazijo, osebe s težavami koncentracije, hiperaktivne osebe, osebe z disleksijo ter skupina uporabnikov z omejenim poznavanjem večinskega jezika in nešolane osebe.

Kolegica nas je seznanila tudi z izkušnjami drugih držav: Danske (letaki v splošnih knjižnicah z navodili za pomoč in s pozivom za uporabo, priprava lažje berljivih časopisov), Anglije (New Leaf program – terapijske delavnice za dislektike s prostovoljci v splošni knjižnici v Newportu, "fakultetne knjižnice" - najem opreme za študente s težavami pri učenju, kot so skenerji, softveri, diktafoni, dokumenti v različnih formatih – večji tisk, diskete, avdiokasete, zaposlen edukacijski psiholog).

V ZDA so izpeljali projekt "Poti učenja" (1996 - 2001), pri čemer gre za pobudo splošnih knjižnic, da informirajo prebivalstvo o težavah pri učenju in pri razvoju določenih storitev v šolskih in univerzitetnih knjižnicah). ALA je pripravila "popis 20-ih knjig" obveznih v fondu vsake knjižnice, objavila je tudi Usmeritve za knjižnične storitve za osebe z različnimi težavami pri učenju (Roads to learning: final report).

Na Švedskem so v letih 1996-1997 izpeljali Nacionalno kampanjo o disleksiji, štiri mestne knjižnice pa so izdale knjigo o delu s OPP, lahko bi omenili tudi delo Fondacije za lažje berljiva gradiva v Stockholmu.

Predpogoji za nudenje knjižničnih storitev za osebe z disleksijo na Hrvaškem so: sistemska edukacija knjižničarjev, dobra zakonska podlaga (izjema pri zaščiti avtorskih pravic za OPP, pristop in razmnoževanje digitaliziranega gradiva v nekomercialne namene), zagotovljena denarna podpora, ozaveščenost OPP o svojih potrebah, posluh knjižničnega osebja za probleme in potrebe OPP ter delovanje Komisije za knjižnične storitve za osebe s posebnimi potrebami.

In kaj je do zdaj realizirala Komisija za knjižnične storitve za osebe s posebnimi potrebami na Hrvaškem?

Organizirala je izobraževanje za splošne in šolske knjižničarje v sodelovanju z logopedi (2 seminarja o prepoznavanju otrok s težavami pri branju in pisanju in seznaničev z deli, prilagojenimi za vse bralne nivoje, prvo okroglo mizo za OPP (Zagreb, 26. marca 2004): "Osebe sa specifičnim teškoćama učenja i s oštećenjem sluha kao korisnici knjižnice" in drugo okroglo mizo za OPP (Zagreb, 16. maj 2005): "Pismenost i čitanje u javnim knjižnicama i građa lagana za čitanje".

Komisija za knjižnične storitve za OPP na Hrvaškem je sodelovala tudi pri projektu:

"Utvrdjanje problema čitanja i pisanja kod osoba s poremećajem u ponašanju i izrečenim odgojnim mjerama u RH" (2004-2007). Voditeljica projekta "Čitanjem protiv nasilja i kriminala" je mag. Ljiljana Sabljak, pri projektu sodelujejo: Hrvško knjižničarsko društvo, Hrvatska udruga za disleksiju in Nacionalna i sveučilišna knjižnica. Cilj projekta je: izboljšati sistem in kvaliteto storitev v knjižnicah ter v vzgojnih in kazenskih ustanovah, ugotoviti povezanost težav pri branju in pisanja s težavami v obnašanju (mladi od 14 - 21 leta). Med številnimi pričakovanimi rezultati raziskave je tudi začetek izdelave lažjega gradiva za branje (učbenikov, čtiv, beletristike, poezije).

V uvodnem delu delavnice je višja bibliotekarka **Veronika Čelić-Tica**, svetovalka za šolske knjižnice v zagrebški nacionalki predstavila svoj strokovni prispevek z naslovom **Šolska knjižnica kot vrsta pomoči osebam s težavami pri branju in pisanju**. Prisotne je seznaniła z vsebino IFLINIH Smernic za osebe s težavami pri branju. Posebej je izpostavila pomembnost sodelovanja med šolskim knjižničarjem in logopedom, pri tem je predstavila program za nižje razrede: igre vizualnih ujemanj oblik, igre vaj nasprotnih in sorodnih pojmov, vaje uvajanja pojma črke, glasovnega začetka besed, rim, branje zgodb in pogovor o zgodbah, verbalne igre – ugotavljanje nekega pojma, kratki opisi nekega pojma.

V programih za višje razrede sodelovanje med šolskim knjižničarjem in logopedom poteka z vsebinami, kot so: dramatizacija teksta, ozaveščanje glasovne strukture z veliko slikovnih elementov, ozaveščanje stavka, oblikovanje črk s pomočjo različnih tehnik, ozaveščanje orientacije v prostoru ter logobiblioterapija.

Logopedinja **Željka Butorac** je svoj prispevek nasloviła **Lažje berljivo gradivo in logo-biblioterapija**. Seznaniła

nas je s trditvijo, da ima 10-14% otrok na svetu specifične težave pri učenju, na Hrvaškem 30. 000 otrok v OŠ, v povprečju so to trije otroci v enem razredu.

Samo diagnozo, da gre za specifične težave pri učenju, lahko postavi samo LOGOPED, po potrebi ob sodelovanju psihologa, nevrologa, zdravnika ORL in otroškega pediatra.

Predstavila nam je tudi etiologijo, simptome, posledice in priporočljive ukrepe pri disleksiji ter nas seznaniła z jezikovnimi težavami in z navodili za izdelavo lažje berljivega gradiva za osebe z disleksijo.

Po predavanju logopedinje Željke Butorac smo se razdelili v skupine po pet udeležencev.

Voditeljice delavnice so s seboj prinesle dva različna hrvaška prevoda pravljice Oskarja Wilda, organizatorji delavnice pa smo poiskali izbrani odlomek v slovenskem prevodu. Gre namreč za odlomek pravljice Infatinjin rojstni dan, ki ga je prevedel pisatelj Ciril Kosmač. Naša naloga je bila, da tekst prilagodimo za lažje branje in razumevanje, kar je bilo dokaj težko in zahtevno. Tekst predloge je pisan v precej okrašenem in bogato razvejanem pripovednem stilu. Morali smo ga poenostaviti, na določenih mestih skrajšati, na veliko drugih pa strniti in na določen način preoblikovati. Morali smo uporabiti sorazmerno enostavne in lahko razumljive besede brez dodatnih stilnih okrasov, brez metaforičnih poudarkov, brez večpomenskih besed. Tudi sintaksa je morala biti bolj enostavna. Za določene besede smo morali poiskati dodatno razlago. Morali smo paziti tudi na vrstni red besed v povedi.

Ko smo skupinsko delo končali, je vsak voditelj skupine predstavil predelavo teksta svoje skupine. Prilagojena besedila so se med seboj seveda razlikovala. Ugotovili smo, da so nekatera boljša, druga manj, nekatere

priredbe so imele kar dober ritem in so zlahka šle v uho.

Spoznali smo, kako se da prilagoditi sorazmerno zahteven literarni tekst v bolj berljiv, prilagojen specifičnim potrebam dislektikov, da pa je predhodno potrebno poznati, težave dislektikov s katerimi se srečujejo pri branju, ter vedeti na kaj moramo biti v tekstu pozorni.

Sklepni del delavnice pa je predstavila mag. **Ljiljana Sabljak**, voditeljica Gradske knjižnice Zagreb, podpredsednica Hrvaškega bralnega društva in pomembna strokovnjakinja na področju biblioterapije in branja. Njeno predavanje se je glasilo **"Ciljano tj. vođeno čitanje s elementima logo-biblioterapije"**.

Mednarodne raziskave kažejo, da je na svetu 875 milijonov nepismenih, od tega je 120 milijonov otrok, ki nimajo dostopa do osnovnega izobraževanja. Na Hrvaškem je 11.860 nepismenih oseb, 9 % oseb je visoko izobraženih (v EU jih je 36 %), 15 % oseb na Hrvaškem ima nedokončano osnovno šolo. Torej je naloga knjižničarjev nenehno vzbujanje branja in želje po njem. Slišali smo veliko zanimivega o alkemiji besed in medijih, o knjigi kot zdravilu, o biblioterapiji kot vodenem branju katerega koli žanra ter o knjigi kot obliki samopomoči. Pri biblioterapiji s pomočjo knjige lahko zdravimo lažje psihične težave in lažje depresivne motnje. Biblioterapija predstavlja kreativni pristop reševanja vsakdanjih problemov s pomočjo branja. Američani in Angleži so že leta 1926 začeli uporabljati biblioterapijo kot pomožno vedo v psihiatriji in psihologiji. Na Hrvaškem so, zlasti v Gradski knjižnici grada Zagreba razvili biblioterapevtski program Korak po korak do oporavka, zlasti v času nedavne vojne pri delu z begunci in z izgnanci iz Hrvaške, BiH in Kosova ter pri delu s šolarji, ki imajo težave pri branju šolskih čtiv.

Na koncu svojega predavanja nam je mag. Ljiljana Sabljak doživetost interpretirala pravljico Bajka o vratima, hrvaškega pesnika in pisatelja Danijela Dragojevića.

Njena interpretacija je vključevala vse korake biblioterapije: od poistovetenja bralca z osebami iz knjige, do projekcije, pri čemer bralec/poslušalec projicira svoje občutke v lik, s katerim se identificira, preko katarze, in končno do spoznanja, kako nam je knjiga pomagala pri razreševanju lastnih dilem/problemov.

Na delavnico, ki jo je pripravila Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto smo povabili tudi predstavnike Društva slovenskih pisateljev, Društva slovenskih književnih prevajalcev, večje založnike, žal se nihče od navedenih na naše povabilo ni odzval. Pri založnikih smo želeli vzbuditi večje zanimanje za natis lažje berljivih knjig za dislektike, smo pa dobili nekaj odgovorov, češ da je naš izdajateljski trg premajhen za tisk tovrstnih knjig.

Tudi v Bibliotekarskem izobraževalnem centru NUK so se lanskega oktobra lotili izobraževanja za delo z osebami s posebnimi potrebami - udeleženci smo spoznali težave dislektičnih oseb, podrobno smo se seznanili z delovanjem društva Bravo ter z oblikami dela, ki jih dislektike izvajajo v nekaterih slovenskih splošnih in šolskih knjižnicah. Odlične predavateljice na delavnici mag. Milena Košak Babuder, Mojca Dolgan Petrič, Ksenija Sikošek, Bibijana Mihevc so nam približale svet doživljanja dislektikov in nas seznatile s tem, kaj vse naj bi v naših knjižnicah naredili za dislektične osebe, kako in na kakšen način jim je potrebno približati branje in razumevanje najrazličnejših besedil.

Tudi druge splošne knjižnice, npr. Osrednja knjižnica Celje in Knjižnica Bežigrad, s podobnimi predavanji ozaveščajo svoje okolje in posebej knjižničarje o pomenu približevanja prave literature dislektikom.

V naši knjižnici je bil na tem področju zelo dejaven Oddelek za mladino, kolegice so pripravile razstavo na temo disleksije, razstavili so tudi primerne strokovne in leposlovne knjige, ki se na nek način ukvarjajo z obravnavano tematiko. Tudi na naši domači strani www.nm.sik.si smo predstavili informacije o tej temi.

Mnenja smo, da je treba ozaveščanje o tej temi nenehno širiti in poglobljati. Le na tak način bomo knjižničarji v sodelovanju z logopedi, svetovalnimi delavci na šoli, društvom Bravo in drugimi službami pripomogli k nudenju bolj razumevajočega okolja in primernih storitev za dislektike - ene od skupin oseb s posebnimi potrebami.

Jadranka Matić-Zupančič
Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto

SESTRA FELICITAS NWABUESE V MESTNI KNJIŽNICI IZOLA

Nekaj dni pred **svetovnim dnevom kulturne različnosti** smo v Mestni knjižnici priredili srečanje s sestro **Felicitas Nwabuese**, redovnico misijonarko iz Samostana sester dominikank v Piranu. Po končani gimnaziji v Lagosu v Nigeriji se je sestra Felicitas v Italiji pripravljala na redovniški poklic, nato pa v Rimu študirala teologijo. Zdaj že tri leta živi v Sloveniji.

Srečanja smo se udeležile članice Študijske krožka **Skozi druge kulture spoznavamo sebe**, ki deluje v okviru Mestne knjižnice Izola, povabile pa smo

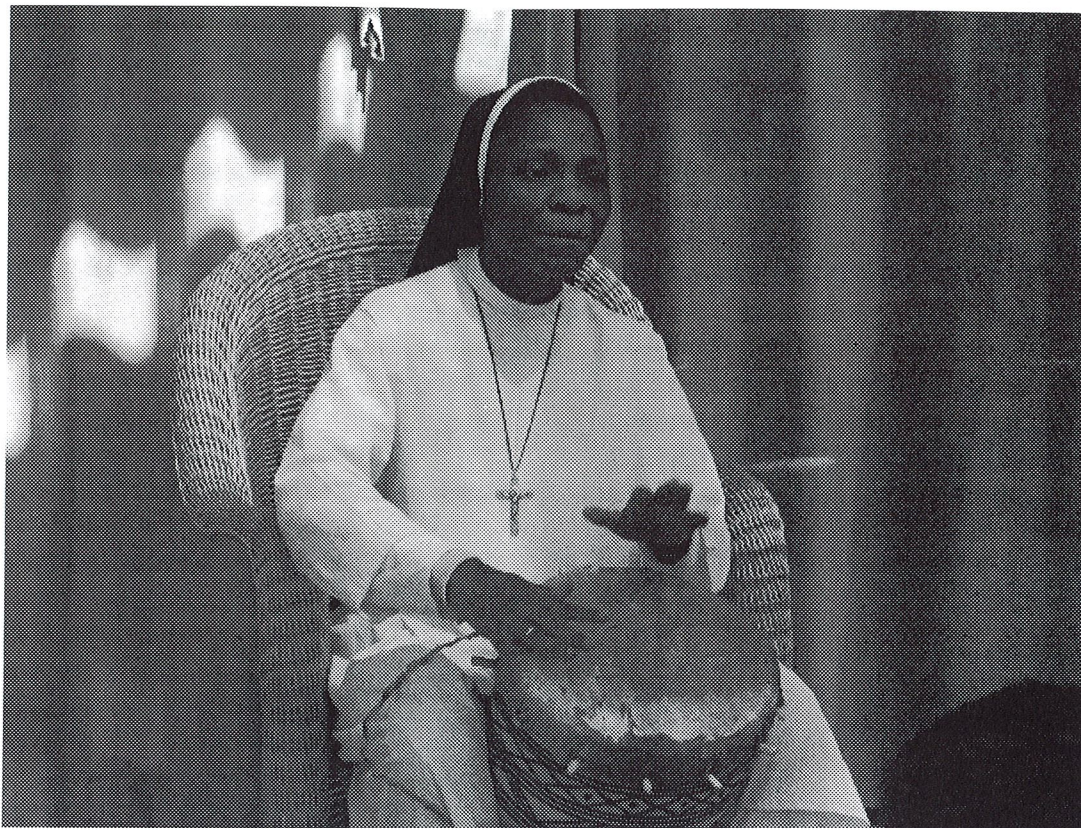
tudi učence, sedmošolce iz Osnovne šole Livade, ki pri pouku med drugim poslušajo tudi izbirni predmet **Življenje ljudi na zemlji**. V enournem pogovoru smo udeleženci lahko izvedeli veliko o **Nigeriji**, domovini sestre Felicitas, ter o tamkajšnjem načinu življenja: o prehrani, oblačilih, šolanju, jezikih, preživljanju prostega časa in drugem.

Nigerija izvaža nafto in to predstavlja velik del narodnega dohodka. V državi govorijo okrog 200 jezikov, uradni jezik pa je angleščina, saj je bila dežela dolga leta angleška kolonija. Pisava za vse te jezike je latinica. Vsi jeziki se uporabljajo tudi v pisni, ne le v govorjeni obliki in tako je Sveto pismo izdano v vseh dvestotih nigerijskih jezikih. Narečij pa je nešteto.

Sestra Felicitas razume in govori jezika *ibo* in *yoruba*, angleščino, italijanščino in slovenščino. Starejši ljudje, ki niso hodili v šole, kjer ves pouk poteka v angleščini, govorijo pidžin ali pidgin english, posebno ali domačo angleščino, ki jo razumejo vsi. Tudi v naši knjižnici hranimo knjige nigerijskih pisateljev, prevedene v slovenščino.

Uradno je v Nigeriji 25% kristjanov, 40% muslimanov ter 20% animistov. Muslimanske ženske so večinoma doma, kristjanke pa so enakopravne z moškimi. Tudi zaposlene so imajo včasih boljše službe kot moški. Moški so po poklicu so ribiči, učitelji, vzgojiteljice in tako dalje. Povprečna življenjska doba je 45 let.

V deželi so velike socialne razlike. Na eni strani je veliko prebivalcev revnih in tem pomagajo misijonarji in člani raznih dobrodelnih, na drugi strani pa so bogati.

Slika 1: Sestra Felicitas Nwabuese

Njihova tradicionalna hrana so omake *obono* in *ogusi* ter fižol, meso in *gari*, ki je podoben polenti, narejen pa je iz neke vrste korenin. Jedo s prsti: "*S prsti čutim in okušam hrano, to je najboljši pribor.*"

Kolonializem je vplival tudi na način oblačenja. Angleži so od uslužbencev zahtevali, da se oblačijo v moderna evropska oblačila: "*Toda danes se vračamo k tradiciji. Moja mama je učiteljica. Od ponedeljka do četrтка je za v šolo oblečena po evropsko, v petek pa se vsi oblečejo v tradicionalna oblačila.*" Tradicionalno žensko oblačilo je krilo ali kos blaga, zavito okrog ledij ter srajčka. Na glavi nosijo pisane in na poseben način privezane rute. Blago je ročno tkano. Za pomembne praznike si vsi kupijo ali dajo narediti obleke iz istega blaga in podobnih krojev: "*To naredi praznik bolj slovesen.*"

Družine so velike: "*Družina je za Afričane zelo pomembna. V družinah je veliko otrok, od sedem do petnajst. Starši nimajo toliko otrok samo zaradi neznanja. Otroci so za Afričane pomembni, so božji dar in starši sprejmejo vse, ki so spočeti. Otroci pa tudi pomagajo staršem pri delu. Zato velja: 'Kolikor otrok imaš, toliko pridobiš.'* Dandanes se poročajo pri petindvajsetih letih, včasih pa so se tudi z osemnajstimi ali celo s trinajstimi leti."

Življenje v Afriki je skupno in prežeto s toplino: "*Individualno je težko živeti. Pomembno je skupno življenje. Tudi prosti čas v Afriki preživljamo skupaj. Otroci zidajo hiše iz peska in se igrajo z različnimi igračkami. Ženske in moški klepetajo, moški pijejo vedno sveže palmovo vino. Pri nas velja, da smo vsi bratje in sestre. Če umrejo straši, otrok takoj najde novo družino, ali pri bratu od očeta ali pri kakem drugem sorodniku.*"

Starejši ljudje ne gredo v dom. Pravzaprav domov za ostarele v Afriki sploh ni. Starejši ljudje so za nas zelo pomembni, moramo jih ubogati. Kar rečejo, je kot Sveto pismo. Za nas so oni modri, ker imajo več izkušenj in nas učijo, kaj je življenje. Zelo pazimo nanje in jih spoštujemo. Pri nas velja pregovor: 'Če hočeš biti moder, pojdi k starejšemu!' In tudi: 'Če se upiramo naukom starejših, postanemo neumni.' Pri nas je človek zelo pomemben. Pomembna je človeška toplina. Ko na cesti srečamo človeka, ga pozdravimo, tudi, če ga ne poznamo. Žal je razvoj prinesel tudi veliko slabega, na primer ubijanje. Izgubljajo se tradicionalne vrednote. Danes človek išče najkrajšo in najlažjo pot, da bi nekaj dosegel in nekaj imel."

Učenci hodijo v šolo od ponedeljka do petka, pouk pa traja od sedmih in pol zjutraj do dveh popoldan. Po srednji šoli opravljajo mednarodne izpite, nato pa se marsikdo vpiše na univerzo. Službe se zaradi vročine začnejo v zgodnjih jutranjih urah in končajo okrog poldne: "Podnebje je vroče, tudi čez 40 stopinj C. Na severu pa je včasih zelo mrzlo in tja se pred najhujšo vročino zatečejo belci, ki živijo v Nigeriji."

"Čeprav je v Afriki veliko revnih, vsi Afričani zelo radi in z veseljem plešemo. Plešejo vsi, otroci in starci in tudi nosečnice. Tako otroci plešejo že v materinem telesu", je povedala sestra Felicitas. Zaigrala je tudi na boben, ki ji ga je z avionsko pošto poslal naravnost iz Zambije slovenski misijonar Miha Drevenšek. Vse prisotne je naučila pesmico *Ošeo Baba, Hvala Oče*. Skupaj z učenci in članicami študijskega krožka je tudi zaplesala. Sestri smo se zahvalili za tople in pristrčne besede, s katerimi nam je v kratkem času uspela predstaviti vrednote, ki so v afriški kulturi še vedno žive: **veselje nad življenjem, ljubezen do otrok, spoštovanje starejših**. Poslovili smo se z besedico *Udabu*, ki v njenem jeziku

pomeni *Nasvidenje*, ter z željo, da bi se s simpatično in veselo sestro Felicitas še kdaj srečali.

Špela Pahor
Mestna knjižnica Izola

DOLENJSKI KNJIŽNI SEJEM - DEVETINDVAJSETIČ

Pred kratkim se je zaključil 29. dolenski knjižni sejem. Kraj dogajanja je venomer isti! Galerija Krka na Šmarješki cesti 6 v Novem mestu. Tudi organizatorji smo že 29-tič isti: KUD Krka, Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto in Knjigarna Mladinske knjige, Novo mesto. Razstavljena knjižna produkcija slovenskih založb zajema novo knjižno in neknjižno gradivo, ki je izšlo v obdobju enega leta, od maja 2005 do maja 2006.

In kaj je poleg knjig še novega? Lahko bi rekli, kar nekaj reči. Ves sejem je bil v znaku slavnostne obeležitve 60-letnice Knjižnice Mirana Jarca Novo mesto.

Pojdimo lepo po vrsti.

Prvi, otvoritveni večer 8. maja je bil posvečen letošnjemu Prešernovemu nagrajencu Milanu Deklevi.

Po uvodni besedi **Mitje Pelka**, predsednika KUD Krka, enega od organizatorjev sejma, smo lahko prisluhnili osrednjemu nagovoru ob 60-letnici Knjižnice Mirana Jarca, ki ga je namesto direktorice univ. dipl. soc. **Andreje Pleničar**, odsotne zaradi zdravstvenih razlogov, imela vodja Oddelka za mladino, višja knjižničarska referentka **Slavka Kristan**.

V svojem nagovoru je Kristanova prehodila zgodovinsko pot naše knjižnice, od začetka delovanja javnega knjižničarstva, ki sodi v davno leto 1865, ko je bila ustanovljena Narodna čitalnica v Novem mestu, preko delovanja Sokolske knjižnice, Študijske knjižnice in ustanovitve posameznih oddelkov do njenega preimenovanja v Knjižnico Mirana Jarca Novo mesto. Prisotni so se seznanili tudi s prostorskimi ter vsebinskimi spremembami pri delovanju današnje knjižnice, odstrt je bil tudi pogled naprej, ko je potrebno nenehno skrbeti za nove oblike neknjižnega gradiva, obenem pa razvijati digitalno knjižnico, čim več gradiva digitalizirati ter ga narediti vidnega preko svetovnega spleta.

Po osrednjem nagovoru smo lahko prisluhnili živahnemu pogovoru igralca **Braneta Grubarja** z osrednjim gostom večera, pesnikom, pisateljem, esejistom, novinarjem, urednikom – **Milanom Deklevo**.

Izvedeli smo veliko iskrivih dogodivščin o njunem dolgoletnem prijateljevanju, o Deklevovih otroških in študentskih letih, zlasti v času študentskih nemirov, o njegovem novinarskem delu pri Ljubljanskem Dnevniku, Mladini, do sedanjega urednikovanja na Televiziji Slovenija.

Slika 1: Milan Dekleva in Brane Grubar

Spoznali smo Deklevov literarni opus, saj je napisal zelo veliko najrazličnejših del (njegova literarna produkcija šteje 34 del) tako za mlade kot tudi za odrasle

bralce, preizkusil se je tako rekoč v vseh žanrih, od poezije, proze, esejistike, do dramatike in muziklov. Številna njegova dela so bila tudi uprizorjena in so

doživela odličen odmev pri publiku in kritiki. Kot pesnika ga krasi posebna občutljivost do dragocenih življenjskih drobcev, njegov pesniški jezik pa se nenehno razvija, spreminja, nadgrajuje in bogati. V pogovoru so bili omenjeni tudi drugi darovi Milana Dekleve, saj je bil odličen glasbenik in dober športnik (za seboj ima odigranih sto ragbijskih tekem).

Novo v letošnjem spremljevalnem sejmskem programu je bilo to, da Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto ni postavila klasičnih knjižnih razstav, ampak, jih je pripravila v multimedijški obliki.

Tako je v ozadju pogovora potekala multimedijška predstavitev Milana Dekleve z naslovom **"Kaj bi s koncem, zasvojen z globino sveta?"**, naslovljena po verzu iz njegove pesmi Širjave, ožine. Avtorici višja bibliotekarka **Jadranka Matić Zupančič** in bibliotekarka **Karin Servatzky** sta slikovno predstavili skenirane naslovnice vseh njegovih del, njegovo delo v številnih prevodih, ravno tako izbor njegovih intervjujev ter izbor kritik o njegovem literarnem delu. Predstavitev smo popestrili tudi s fotografijami iz avtorjevega osebnega albuma, ki nam jih je Milan Dekleva prijateljsko posodil.

Prvi večer sejma je z neverjetnim igranjem in doživetim petjem popestril pri nas živeči ukrajinski glasbenik **Vitalij Osmačko**, ki je uglasbil tudi nekaj Deklevovih pesmi.

Sredin večer, 10. maja, je bil v celoti posvečen 60. obletnici Knjižnice Mirana Jarca Novo mesto. Pogovor o knjigi, branju in knjižnici je vodila prof. **Irena Potočar Papež**. Njeni gostje so bili dr. **Silva Novljan**, svetovalka za splošne knjižnice iz NUK, univ. dipl. inž. arh. **Marko Mušič** in prof. **Darja Peperko**

Golob, vodja Posebnih zbirk Boga Komelja, ki je nadomeščala iz zdravstvenih razlogov odsotno direktorico Knjižnice Mirana Jarca Novo mesto, univ. dipl. soc. Andrejo Pleničar.

Dr. **Novljanova** je na hudomušno zastavljeno vprašanje voditeljice o prvi asociaciji, ki se ji porodi ob besedi knjižnica, znala prav tako hudomušno odgovoriti, da je to prostor za tri, za knjižničarja, knjižnično gradivo ter za uporabnika. Knjižnice se morajo prizadevati za vzpodbujanje pismenosti, osebne rasti, domišljijskega sveta predvsem zato, ker le dobro informirani bralec, ki premore veliko znanja, najrazličnejših informacij in informacijskih spretnosti, je tisti, ki je lahko tudi kritičen razumnik, ki zna ocenjevati družbo, svoje pravice in odgovornosti ter svoj položaj v njej. Zlasti je to pomembno danes v globalnem svetu, svetu brez meja, v poplavi obilice najrazličnejših informacij in znanj. Istočasno pa se prevečkrat pozablja, da je knjižnica ravno tako prostor za najrazličnejša srečevanja in najrazličnejše dialoge in izmenjavo mnenj, stališč, novic, prostor, ki je res najbolj demokratično odprt za vse generacije. Moderne knjižnice naj bi bile, naše so to že, tudi vizualno privlačne, opremljene z različnimi kotički za kramljanje, dr. Novljanova je omenila je tudi, da je v eni od italijanskih novo odprtih knjižnic izvedela, da imajo 60 vrst najrazličnejših stolov, in da bi končno v knjižnici za uporabnike lahko imeli masažni stol, ki bi jim nudil ugodje in možnost sproščanja.

Slika 2: Arhitekt Marko Mušič, prof. Darka Peperko Golob, dr. Silva Novljan ter voditeljica Sredinega večera prof. Irena Potočar Papež

Izvedeli smo tudi veliko o tem, kako bi knjižnice morale oživiti stara mestna jedra, v njej naj bi srečali razigrane otroke, učeče se šolarje, upokojence ob računalniku, slepega uporabnika, bralca s slušalkami, tiskano gradivo ob neknjižnem gradivu, veliko najrazličnejših gradiv lokalne skupnosti, v knjižnico naj bi zavil turist, slučajni mimoidoči in seveda tudi tisti, ki si želi določenih knjig in najrazličnejših informacij.

Bibliotekarka **Darja Peperko Golob**, vodja Posebnih zbirk Boga Komelja, je na kratko osvetlila mejnike v zgodovini Knjižnice Mirana Jarca, ki so vsebinsko sooblikovali tudi njeno današnjo podobo. Zametki knjižničarstva v Novem mestu segajo v že omenjeno, davno leto 1865, ko je bila ustanovljena Narodna čitalnica, njena naslednica je bila Sokolska knjižnica, katere skromni ostanki so skupaj z ostalino Javne jubilejne železničarske knjižnice tvorili prvi fond Ljudske knjižnice v Novem

mestu. Nekdanja Študijska knjižnica je bila ustanovljena 1. marca leta 1946 kot okrožna knjižnica, bila je ena od desetih pokrajinskih znanstvenih knjižnic na Slovenskem, ki so bile ustanovljene takoj po 2. svetovni vojni z nalogo, da zbirajo, obdelujejo, hranijo in posredujejo najrazličnejše strokovno in leposlovno gradivo in informacije. Dolgoletno prejetje obveznega izvoda je trajno obogatilo ponudbo najrazličnejšega strokovnega in leposlovnega gradiva v knjižnici in njenim uporabnikom zagotovilo dotok najnovejših knjig in najrazličnejših gradiv. Novomeška knjižnica je bila zelo cenjena in obiskovana zaradi izredno bogatih zbirk neknjižnega gradiva, bila je in je še vedno pravi raj za najrazličnejše znanstvenike, raziskovalce, strastne zbiralce in iskalce dragocenih tiskov. Ves čas svojega dolgoletnega delovanja pa je bila Študijska knjižnica osrednja kulturno-izobraževalna ustanova

novomeške občine in širše dolenjske regije.

Razvijala je svoje oddelke, takratno Pionirsko in Ljudsko knjižnico, z organiziranjem prve Potujoče knjižnice na Dolenjskem pa je leta 1978 pripeljala knjižno gradivo v tovarne in najodročnejše vasi svojega območja.

Vsak od ravnateljev knjižnice je vtisnil neizbrisen pečat današnji vlogi in podobi Knjižnice Mirana Jarca Novo mesto. Tridesetletno ravnateljevanje Boga Komelja je bilo trajno zaznamovano s sistematičnim, bibliofilskim pridobivanjem najrazličnejšega knjižnega in neknjižnega gradiva, takrat so tudi nastale izjemno dragocene Posebne zbirke Boga Komelja, za Dolenjsko in Slovenijo izredno bogata zbirka in redkih tiskov, rokopisov, slikovnega gradiva, muzikalij, zemljevidov, tiska NOB, ki v današnjem času doživlja pravo revitalizacijo, saj s pomočjo digitalizirane oblike postaja dostopna najširšemu krogu uporabnikov.

V času ravnateljevanja prof. Nataše Petrov v 80-ih letih je Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto razvila odlične temelje za dolenjsko domoznansko dejavnost, začela je izdelovanjem dolenjske bibliografije, postala je tudi odličen informacijski center za Dolenjsko in Belo krajino.

Za časa ravnateljevanja prof. Janeza Mežana je knjižnica odprla svoje duri in zbirke širši javnosti. V 90-letih je začela aktivno vključevati svoje zbirke v skupni računalniški katalog slovenskih knjižnic – COBISS.

V času direktorovanja sedanje direktorice dipl. soc. Andreje Pleničar se je računalniška obdelava gradiva izjemno intenzivirala, začela se je tudi računalniška izposoja ter digitalizacija najrazličnejših zbirk. Knjižnica je začela izvajati najrazličnejše programe, projekte in dejavnosti, leta 2001 je sedanji

direktorici uspelo veliko dejanje – selitev v novi prizidek, v novo sodobno knjižnico. Svojim uporabnikom smo postavili v prosti pristop večino naših zbirk strokovnega, leposlovnega in del neknjižnega gradiva. Postali smo tudi osrednja območna knjižnica za Dolenjsko, Belo krajino in Posavje.

Letos se je začela prenova starih stavb (domovanja nekdanje Študijske knjižnice), ki bodo v povezavi z novim prizidkom tvorile enovit knjižnični kompleks Knjižnice Mirana Jarca Novo mesto. Načrtujemo, da se bo v prenovljeni stari del knjižnice najprej preselil Oddelek za mladino, ki še edini deluje v nemogočih pogojih na Rozmanovi 26. Svoje prostore in boljše pogoje dela bodo v starih adaptiranih stavbah našli še: Posebne zbirke Boga Komelja, Domoznanski oddelek, Matična služba, spominske sobe oz. čitalnice, ponovno bo zaživela stara dobra študijska čitalnica, dobili bodo oddelek za periodiko, razširil se bo Študijski oddelek, ki mu v prostem pristopu že primanjkuje prostora, končno bomo imeli tudi prireditveni atrij in razstavni prostor, načrtujemo pa tudi artoteko, rastočo knjigo, internetno učilnico, prostor za slušno prizadete uporabnike z vso opremo in še kaj.

Istočasno z gradnjo in dopolnjevanjem obstoječih zbirk Knjižnica Mirana Jarca načrtu tudi "gradnjo" virtualne knjižnice, t. i. knjižnice brez zidov, ki bo omogočala široko in demokratično dostopnost svojih zbirk ne samo uporabnikom iz lokalnega okolja, ampak tudi kateremu koli uporabniku iz Slovenije ali širše. Še naprej bomo razvijali številne programe in dejavnosti za mlade, šolajoče se, odrasle in uporabnike s posebnimi potrebami. Sodelovali bomo v najrazličnejših slovenskih in mednarodnih projektih, našim bralcem pa bomo poskušali dati kvaliteten izbor leposlovnih, strokovnih in neknjižnih gradiv ter raznovrstne, izčrpne in tehtne informacije.

Ob okrogli mizi je ves čas potekala multivizijska predstavitev z naslovom: **Nova vloga in podoba knjižnice v starem mestu**, ki sta jo pripravili bibliotekarki **Darja Peperko Golob** in **Karin Servatzy**.

V predstavitev so bile vključene fotografije nekdanje Študijske knjižnice ter novi prostori in številne dejavnosti sedanje Knjižnice Mirana Jarca Novo mesto. Z besedo in sliko so bile predstavljene tudi vse knjižnice našega območja: Knjižnica Pavla Golie v Trebnjem, Valvazorjeva knjižnica Krško, Knjižnica Brežice, Ljudska knjižnica Metlika, Knjižnica Črnomelj, Knjižnica Kočevje, Knjižnica Miklova hiša Ribnica ter Knjižnica Sevnica.

V zadnjem, sklepnem delu pogovora je nastopil univ. dipl. arh. **Marko Mušič**, pomemben slovenski arhitekt, uveljavljen tako doma kot v tujini. Je tisti, ki je zakrivil novi prizidek Knjižnice Mirana Jarca Novo mesto, pod njegovo taktirko poteka tudi adaptacija obeh starih, spomeniško zaščiteneh stavb.

Na mednarodnem posvetovanju, ki ga je ob stoletnici priredila Univerzitetna knjižnica Maribor, je arhitekt Marko Mušič predstavil tri knjižnice, s katerimi je kot arhitekt že dlje časa sodeloval: prenovo Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani, Knjižnico Mirana Jarca Novo mesto in univerzitetno knjižnico NUK II. Takrat je pri zasnovi nove nacionalne in univerzitetne knjižnice izpostavil oživljeni antični horizont, v predstavitvi novomeške knjižnice je izpostavil oživljeni srednjeveški horizont.

Knjižnica Mirana Jarca je, kot je v svojem pričevanju poudaril arhitekt Marko Mušič, tudipo izjemnosti in dragocenosti njene stavbne dediščine nedvomno zelo pomembna. Zanj je značilno, da je bilo knjižnično jedro v dramatičnih okoliščinah izoblikovano v začetku petdesetih let prejšnjega stoletja, čeprav je stavbni fond, v

katerem je bila urejena takratna Študijska knjižnica Mirana Jarca mnogo starejši, po prostorskih značilnostih in substrukcijah sega vse do srednjeveške podobe Novega mesta in njegovega zahodnega, kopenskega vhoda. Predel Gorenjih ali Ljubljanskih vrat je uredil akademik prof. Marjan Mušič v začetku 50-ih let. Pri tem je pomembno reči, da je s pomembnimi posegi ustvaril eno od temeljnih del v zakladnici slovenske arhitekture, v največji stavbi predela, v nekdanji "Stari Kresiji" je uredil Študijsko knjižnico Mirana Jarca. Knjižnico je dolgoletna prostorska stiska silila v iskanje novih prostorov. K sreči je prevladalo prepričanje, da mora knjižnica ostati tam, kjer je, kjer so jo Novomeščani že sprejeli za svojo tako, da je bila gradnja prizidka prava rešitev. Novi prizidek, v katerega se je Knjižnica Mirana Jarca preselila 1. marca 2001, ima dvojni pomen. V njem so pridobljene nove površine, ki so nujne za dobro delovanje zahtevnega in zapletenega organizma sodobne knjižnice, hkrati pa je nov stavbni del tudi vezni člen in vozlišče funkcijskega, komunikacijskega in programskega ustroja nove knjižnice in vseh treh vanjo vključenih stavb. Osrednja prostorska celota knjižničnega kompleksa obeh starih stavb in novega prizidka dejansko uresničuje že omenjeno rešitev srednjeveškega horizonta, ki predstavlja glavni nivo, nivo vstopov in povezav, ali povedano z arhitektovimi besedami: "Izhodiščni nivo prostorske inverzije, v kateri se stari hiši vzpenjata navzgor ter nova stavba spušča navzdol."

Arhitekt nas je v svoji predstavitvi opozoril, da dobra arhitektura knjižnic ne sledi trendovskim premenoma, temveč reflektirano živi svoj čas v kontinuumu zgodovinske zavesti, kjer jo prevevata duh in pomen lastnega obstoja. To je pomembno tako za zgradbe in arhitekturne rešitve knjižnic v preteklosti, kot tudi za knjižnice sodobnosti (npr. novi del danske kraljeve knjižnice v Kopenhagenu, nacionalna

knjižnica v Parizu ali nova Aleksandrijska knjižnica).

Izvedeli smo tudi precej novosti o značilnostih Mušičevih projektnih rešitev v obeh starih stavbah, nekdanjem domovanju Knjižnice Mirana Jarca, kjer trenutno poteka adaptacija. Skupni imenovalac že omenjenih arhitekturnih rešitev je, da bosta preurejeni stari stavbi komplementarni motiv arhitekturnega doživljanja in prostorske govornice novega dela. Prostori i v obeh starih stavbah ne bodo nekakšno nujno zlo, ki ga je bilo pač treba nekako vključiti, izrabiti in osmisliti, ampak bodo prav tisto žlahtno jedro, ki bo Knjižnici Mirana Jarca Novo mesto dodalo svojskost, identiteto in unikatnost. Arhitekt Marko Mušič je svoje predavanje popestril tudi z multivizijsko predstavitevijo.

Večer je glasbeno obogatil nastop **Flavt brez meja**.

V petek, 12. maja, je potekala zadnja prireditve **29. dolenjskega knjižnega sejma, medobčinsko srečanje mladih literatov s pisateljem Igorjem Karlovškom**. Radoživ večer je vodila **Slavka Kristan**, vodja Oddelka za mladino v Knjižnici Mirana Jarca Novo mesto.

Kaj reči na koncu? Sejem je bil živ in zanimiv.

Pogrešali smo večji obisk širše javnosti na sredinem večeru. Pogrešali smo tudi večji obisk dolenjskih šolarjev, saj je dolenjski knjižni sejem edini tradicionalni enoletni prikaz slovenske knjižne produkcije izven Ljubljane.

Organizatorji se že veselimo njegove 30. obletnice, ki jo bomo praznovali naslednje leto.

Jadranka Matić Zupančič
Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto

MEDNARODNA SREČANJA

ACADEMIC LIBRARY AND INFORMATION SERVICES: NEW PARADIGMS FOR THE DIGITAL AGE

Bielefeld, Nemčija
7. - 9. februar 2006

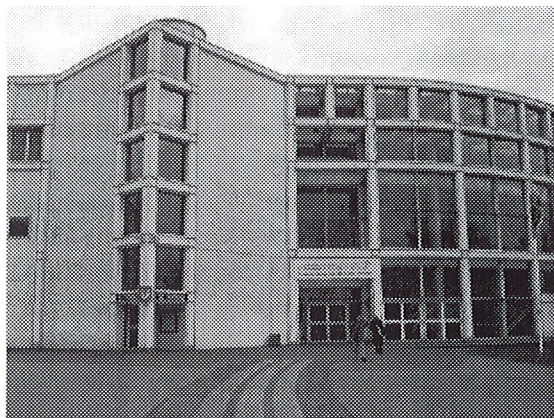
Uvod

V času od 7. do 9. februarja je potekala v Bielefeldu 8. mednarodna konferenca visokošolskih knjižnic (<http://conference.ub.uni-bielefeld.de/>). Gre za uveljavljeno konferenco v akademskem okolju, ki jo vsaki dve leti organizira Univerzitetna knjižnica iz Bielefelda (<http://www.uni-bielefeld.de/>), na njej pa sodelujejo priznani strokovnjaki iz Evrope in ZDA. Letošnja konferenca je gostila referente iz devetih držav, vključno univerzitetne knjižničarje univerze Cornell in Stanford, novosti pa so med ostalimi predstavili tudi predstavniki Google-a in Microsoft-a. Na programu je bila za visokošolske knjižnice zelo aktualna tematika - kako učinkovito organizirati in posodobiti storitve knjižnic v digitalni dobi, ko se srečujejo s hitrimi spremembami v okolju in postajata pomembni platformi internet in svetovni splet oziroma World Wide Web. Udeležbo na konferenci sta nama omogočili Zveza bibliotekarskih društev Slovenije in Narodna in univerzitetna knjižnica.

Po uvodnih nagovorih rektorja in direktorja knjižnice univerze v Bielefeldu ter direktorja knjižnice oxfordske univerze, se je zvrstilo 19 referatov, predstavljenih v naslednjih tematskih sklopih:

- Skupne strategije in transnacionalne mreže visokošolskih knjižnic in informacijskih servisov;

- Preoblikovanje informacijskih storitev – izzivi za menedžerje knjižnic;
- Preoblikovanje informacijskih storitev – inovativne storitve in bodoči izzivi za knjižnice;
- Iskanje znanstvenih informacij v digitalnem okolju: izzivi in priložnosti za visokošolske knjižnice.

Slika 1: Prizorišče konference

V okviru delavnic je bilo predstavljenih 11 referatov. Organizirane so bile tri delavnice, ki so pokrivalo naslednja problemska področja:

- Arhiviranje digitalnih dokumentov;
- Marketinške aktivnosti knjižnic;
- Sodelovanje na področju institucionalnih digitalnih repozitorijev.

Knjižnice v digitalnem okolju

Uvodno predavanje je podala **Lynne Brindley**, direktorica Britanske knjižnice (British Library; <http://www.bl.uk/>). V prispevku z naslovom "Redifining the Library" je razmišljala o spremenjeni vlogi knjižnic v digitalnem okolju. Narava dela knjižnic je odvisna od sprememb v okolju, hkrati pa okolje od knjižnic pričakuje kakovost, učinkovitost in ustvarjanje nove vrednosti. Napredek v digitalni tehnologiji in novi modeli publiciranja, velika količina dostopnih informacij, spremembe v potrebah in navadah oz. vedenju uporabnikov in

vedno večji pomen svetovnega spleta, predvsem Google, je pripeljalo do potrebe po ponovni opredelitvi vloge knjižnic. Spremenili so se načini kreiranja, razširjanja, shranjevanja informacij in dostop do le-teh. Priložnost za knjižnice v hitro spreminjajočem se in tekmovalnem informacijskem okolju vidi avtorica v iskanju novih poti in izvajanju storitev z dodano vrednostjo. Višja raven informacijskih storitev zahteva od knjižničarjev drugačno razporejanje sredstev, drugačne kadre, z novimi znanji in kompetencami in drugačno organizacijo. Poudarila je, da problematiko izgradnje in ponudbe digitalne knjižnice ne rešujejo le vedno bolj razviti iskalniki (npr. Google), ampak zahteva tudi drugačen pristop knjižnic, ponovno opredelitev njihove vloge in pomena. Knjižnica mora dobro poznati uporabnike, spremljati spremembe v njihovih potrebah, načinu dela in razmišljanjih. Vedeti mora ne le, kaj jim bo ponujala danes, ampak tudi, kaj bodo potrebovali jutri. Izpostavila je pomen obsežne analize uporabnikov, ki jo je leta 2002 izvedla Britanska knjižnica. Zanimalo jo je, kaj sploh potrebujejo uporabniki od knjižnice, kaj potrebujejo raziskovalci, študentje, predavatelji in ostale ciljne skupine. Avtorica je opozorila tudi na nujnost ponovne opredelitve pomena knjižnice kot fizičnega in socialnega prostora (Britanska knjižnica npr. poskuša pritegniti čim več obiskovalcev tudi z organizacijo različnih glasbenih predstav, kulturnih večerov, razstav ipd.). Predstavila je strateške smernice Britanske knjižnice, kot velike nacionalne knjižnice, ki podpira raziskave, izobraževanje in osebno rast uporabnikov. Veliko pozornost pa posveča seveda izvajanju ene njenih temeljnih funkcij, tj. zagotavljanju dostopnosti in ohranjanja gradiva, kar od nje v digitalnem okolju zahteva velika vlaganja v digitalizacijo gradiv, zapisanih v analogni obliki, in ponudbo novih storitev, posledično pa tudi v razvoj

kadrov. Britanska knjižnica želi imeti v digitalni družbi svoje mesto in pomen.

Partnerstva v mednarodnem prostoru

Zanimiv primer sodelovanja na mednarodni ravni je predstavila **Sigrun Eckelman** (Nemška agencija za financiranje znanstvenoraziskovalne dejavnosti, DFG). Gre za partnerski projekt štirih nacionalnih agencij za financiranje znanstvenoraziskovalne dejavnosti (Velika Britanija, Nizozemska, Danska in Nemčija) *Knowledge Exchange*, katerega cilj je podpora razvoju informacijske infrastrukture za izobraževanje in raziskovanje. Z medsebojnim sodelovanjem in učinkovito izmenjavo informacij in izkušenj bodo lahko nacionalne agencije bolje evalvirale in načrtovale strategijo vlaganj v svojih državah.

Vrednotenje končnih rezultatov visokošolskih knjižnic

Roswitha Poll (Univerza Münster, Nemčija) je opozorila na pomen ugotavljanja vpliva oz. koristi knjižnic, ki ga imajo na okolje. Knjižnice so se dolgo zdele same sebi zadostne, zdaj so se znašle v okolju, ki ne le presoja uspešnost njihovega delovanja, ampak se tudi sprašuje, če so sploh potrebne. Prepričane so, da ustvarjajo korist za družbo, vendar – kje so dokazi za to? Dokazati znajo npr. kakovost svojih storitev in proizvodov, vendar – ali to vpliva na okolje? Kako torej meriti končne rezultate (outcomes) svojih aktivnosti? Končni rezultati so lahko pozitivni ali negativni, kratkoročni ali dolgoročni, pričakovani ali nepričakovani, dejanski ali potencialni. V primeru organizacij s področja kulture bodo končni rezultati dejavnosti npr. večja informacijska pismenost prebivalstva ali njegova večja socialna vključenost; v primeru univerz bodo npr. učinkovito pedagoško delo, uspešni študentje, kakovostno raziskovalno delo, pridobljeni projekti. Končne rezultate

delovanja knjižnic ne moremo meriti na enostaven način, na voljo nimamo neposrednih podatkov, merjenja so večinoma dolgotrajna in zahtevajo ustrezna znanja, rezultati večkrat niso primerljivi med knjižnicami, vedno ostaja vprašanje, v kolikšni meri so nanje vplivali številni drugi dejavniki, ki tudi vplivajo na rezultate meritev. Avtorica je med kvantativnimi metodami omenila teste znanja, ankete, kvantitativno analizo dokumentov in bibliometrijo, med kvalitativnimi pa diskusijske skupine, opazovanje, samoocenjevanje, intervju, fokusne skupine, ki dajo pravzaprav bolj nezanesljive ocene. Posebej se je ustavila pri študijah zadovoljstva uporabnikov – je to primerna metoda za ugotavljanje končnih rezultatov delovanja knjižnic? Imamo njene zagovornike, pa tudi nasprotnike. Slednji menijo, da gre za metodo, ki lahko ugotavlja le rezultate knjižničnih procesov (outputs), ne pa tudi končnih rezultatov. V nadaljevanju je našela področja, na katerih naj bi svojo korist in vpliv na okolje ugotavljale visokošolske knjižnice: uporaba knjižnice in informacijskih virov; uspešnost študentov; spremembe v informacijski pismenosti; uspešnost raziskovalne dejavnosti; socialni vpliv knjižnic; finančne koristi družbe zaradi dejavnosti knjižnic. Predstavljeni so bili tudi nekateri projekti, ki se ukvarjajo s problematiko merjenja končnih rezultatov (npr. SCONUL Impact Initiative; <http://www.sconul.ac.uk/activities/performance/impact.html>).

Informacijske storitve visokošolskih knjižnic jutri

Michael Keller z Univerze Stanford (ZDA) se je vprašal, katere dejavnosti oz. storitve knjižnic bodo v 21. stoletju sploh še potrebne. Naštel je nekaj podatkov o naraščanju števila elektronskih publikacij, razvoju spletnih servisov in pospešeni digitalizaciji gradiv, ter opozoril na trend zaposlovanja visoko kvalificiranih inženirjev oz. računalniških

strokovnjakov v knjižnicah. Prepričan je, da morajo knjižnice (če še niso) hitro preoblikovati svoja poslanstva in cilje, v načrtovanju dejavnosti pa upoštevati, da se bo število gradiva na klasičnih nosilcih hitro zmanjševalo v primerjavi z elektronskim, da nam bodo meta podatke hkrati z viri dostavljali že dobavitelji in se bo zmanjševala potreba po obdelavi gradiva, da so pred nami uporabniki, ki bodo vsaj pri iskanju informacijskih virov samozadostni, in da bo vedno več storitev posredovanih na daljavo in ne le za »tradicionalne« ciljne skupine uporabnikov. Strateškega planiranja bodočih informacijskih storitev knjižnic se je dotaknil **Reinhold Decker** (Univerza Bielefeld). Izpostavil je nujnost poznavanja vedenja uporabnikov, njihovih potreb in pričakovanj in s tem pomena študij uporabnikov. Vendar pa pri načrtovanju novih storitev rezultati študij uporabnikov niso dovolj, opraviti moramo tudi druge analize npr. marketinške. Knjižnice morajo tudi predvideti orodja, s katerimi bodo merila kakovost novih storitev.

Zanimivo vprašanje je izpostavil **Mel Collier** (Univerza Northumbria, VB), namreč – v kakšni meri prihaja v akademskem okolju do združevanja knjižnic in drugih visokošolskih služb (npr. računalniških centrov, izobraževalnih centrov ipd.). Predstavil je rezultate študije "Managing academic support services in universities" (2005), ki je pokazala, da je tovrstno združevanje v kontinentalni Evropi redko (izjema sta Nemčija in Finska), za razliko od Velike Britanije in ZDA. Avtor je npr. v svoji anketni študiji iz leta 2001 ugotovil, da je bilo v Veliki Britaniji kar 66 primerov združevanja visokošolskih infrastrukturnih služb. Modelov združevanja je seveda več, od vzpostavitve le skupnih organov večih servisov, strateške koordinacije in skupnega direktorja, do popolne združitve. Naletel je tudi na visokošolska okolja, kjer o kakršnemkoli združevanju sploh ne razmišljajo. Med prednostmi

skupnega delovanja so anketiranci navajali: skupno delo in načrti, boljša kontrola kakovosti, več-opravlilno usposobljeno osebje, boljše tehnične rešitve, zmanjševanje stroškov. So pa poročali tudi o težavah, npr. velikih naporih, da se izvede združevanje, strah pred spremembami in izgubo identitete, centralizacija naj bi zmanjšala kakovost storitev ipd. Iniciativa za centralizacijo služb je v večini primerov prišla od vodstva univerz, le redko od posameznih služb. Avtor se je vprašal, zakaj na evropskih univerzah ni več teženj po centralizaciji. Vzroke vidi v močni tradiciji decentraliziranosti služb v okviru evropskih univerz, konzervativnem vedenju, rigidni upravni strukturi univerz, pomanjkanju strokovnega kadra, pa tudi v dejstvu, da zahteve po doseganju učinkovitosti univerz še niso tako izražene, kot v Veliki Britaniji. Prepričan je, da potrebe po sodobnih storitvah (vzpostavljanje repozitorijev, elektronski viri in storitve) zahtevajo drugačno vedenje in nujnost centralizacije, o čemer morajo razmišljati tudi knjižnice. O tem pa bodo morali razmišljati tudi izvajalci izobraževanja na področju bibliotekarstva, kajti če ne usposablajo strokovnjakov, ki bodo imeli potrebna znanja za delo v digitalni dobi, tudi ne bodo imeli interesa za združevanje knjižnic z drugimi službami.

O vlogi knjižnic na področju znanstvenega publiciranja je spregovorila **Sarah E. Thomas** (Univerza Cornell, ZDA). Najprej se je vprašala, ali se mora visokošolska (univerzitetna) knjižnica res ukvarjati s to dejavnostjo, nato pa na primeru svoje univerzitetne knjižnice dokazala, da na ta način knjižnica postaja aktivni del v verigi kreiranja znanja. Univerza Cornell ima 20.000 študentov in eno največjih univerzitetnih znanstvenih knjižnic na svetu (sestavlja jo 20 oddelčnih knjižnic; letni proračun 50 mio USD). Univerzitetna knjižnica (<http://www.library.cornell.edu/about/about.html>) je svoje poslanstvo preoblikovala pred dvema leti in vanj

vključila tudi aktivno vlogo na področju elektronskega publiciranja znanstvenih del in njihovega arhiviranja ter zagotavljanja dostopa, digitalizacije gradiv in njihovega opremljanja z meta podatki ter svetovalne dejavnosti za avtorje. Njen *Center for Innovative Publishing* si prizadeva povečati dostopnost znanstvenih informacij in zmanjšati stroške publiciranja znanstvenih del. Avtorica je opozorila, da je v ZDA prisoten trend združevanja univerzitetnih tiskarn z univerzitetnimi knjižnicami. Sodelovanje knjižnic z znanstveniki in računalniškimi strokovnjaki oblikuje nov model znanstvenega komuniciranja, ki je nekoč temeljilo na analognem okolju, zdaj pa vse bolj digitalnem. Knjižnice postajajo ne le posrednice ampak soustvarjalke novega znanja.

O digitalnih knjižnicah prihodnosti je spregovorila **Donatella Casteli** (Italija). Poudarila je, da bodo omogočale dostop do velikega števila multimedijskih in raznovrstnih dokumentov, ustvarjenih z združevanjem vsebin iz različnih virov, od tekstov, slik in avdio-vizualnih repozitorijev, do arhivov znanstvenih podatkov, podatkovnih zbirk in repozitorijev programske opreme. Zagotavljale bodo dostop, izbiro, upravljanje, generiranje in ohranjanje dokumentov. Uporabniki knjižnice bodo tako iskalci kot kreatorji informacij. Uresničevanje nove vizije knjižnic bo na eni strani zahtevalo ustrezno tehnologijo, na drugi strani pa spremenjeno vlogo knjižnic v procesu ustvarjanja in dostopnosti informacij.

Visokošolske knjižnice in e-znanost

Liz Lyon (Univerza Bath, VB) in **Tony Hey** (Microsoft, ZDA) sta se v svojih referatih spraševala, kakšen vpliv ima na knjižnice t. i. e-znanost. Že v 60-tih letih prejšnjega stoletja je npr. J.C. Licklider razmišljal o prihodnosti, ko bodo lahko znanstveniki uporabljali računalnike in podatke, ne glede na to, kje na svetu se

bodo nahajali. Ustanovil je elitno skupino ameriških Oddelkov za računalništvo (sam jih je poimenoval »InterGalactic Computing Group«), ki naj bi proučili, kako uresničiti njegovo vizijo. V sedemdesetih letih se pojavi elektronska pošta, v devetdesetih svetovni splet (WWW). Znanstvenoraziskovalno delo bo tudi v prihodnje vzpodbujalo razvoj ustrezne e-infrastrukture, ki bo v globalnem akademskem okolju omogočala sodelovanje ter podpirala e-izobraževanje in digitalne knjižnice. Nova tehnologija bo spremenila tudi naravo znanstvenih publikacij, njihovega shranjevanja in ohranjanja. Knjižnice bodo lahko imele pomembno vlogo pri ustvarjanju digitalnih repozitorijev oz. arhivov in zagotavljanju informacij za znanstvenoraziskovalno dejavnost. **Arie Jongejan** (Swets, Nizozemska) je opozoril, da je trg znanstvenega publiciranja v zadnjih letih doživel dramatičen razvoj. Založniki so zaradi novih potreb strank, razvoja tehnologije in finančnih omejitev razvili nove modele in pristope v zagotavljanju dostopnosti (ponudbi) elektronskih publikacij, ki vplivajo tudi na oblike in načine njihove nabave v knjižnicah. **Wim Jansen** (Evropska Komisija, Belgija) se je v svojem referatu osredotočil na značilnosti in potrebe evropskega raziskovalnega sektorja. Gre za zelo dinamično področje, kjer se znanost ustvarja na nov način (e-znanost, virtualna znanost). Znanstveniki potrebujejo hiter dostop do informacij in orodja za sodelovanje in komuniciranje v virtualnem okolju. Takšna raziskovalna infrastruktura je npr. GEANT, svetovno najbolj razširjeno omrežje na področju raziskav in razvoja ter izobraževanja, v katerega so vključena raziskovalna omrežja 34 držav, 3900 raziskovalnih in izobraževalnih ustanov (<http://www.geant.net/>). Zelo zanimiv pa je bil tudi referat, ki ga je predstavil **Dirk Lewandowski** (Univerza Düsseldorf, Nemčija). Spregovoril je namreč o raziskavah s področja t. i. akademskega nevidnega spleta (invisible web) –

njegovega pomena za člane akademskega okolja in razvoja iskalnih orodij za dostop do vsebin, ki jih "skriva". In zakaj je neviden? Vsebine (večinoma v obliki podatkovnih zbirk) namreč niso dosegljive z običajno tehnologijo in jih iskalniki ne najdejo ali pa je onemogočen dostop do njih. Obstajajo ocene, da naj bi bil nevidni splet 550-krat večji od običajno dostopnega. Avtor je poudaril, da je nujno oceniti pomen nevidnega spleta za akademsko okolje in razvijati orodja za indeksiranje njegovih vsebin.

Iskalno orodje Google Scholar (<http://scholar.google.com/>), ki ga uporabljajo znanstveniki širom sveta, je predstavil eden od njegovih soustvarjalcev, **Anurag Acharya** (Google

Inc., ZDA). Iskalnik naj bi omogočal enostavno odkrivanje različnih dokumentov z znanstveno oz. strokovno vsebino, ne glede na to, kdo jih išče in s katerega mesta. Omogoča nam tudi odkrivanje citiranosti določenega dela. Pri razvoju iskalnika Google tesno sodeluje s knjižnicami. Avtor je poudaril, da postajajo knjižnice z izgradnjo digitalnih repozitorijev pomembna mesta za zagotavljanje dostopa do digitalnih vsebin, vendar pa raziskave kažejo, da se njihova iskalna orodja vedno manj uporabljajo za iskanje virov, saj uporabljajo znanstveniki predvsem svetovna iskalna orodja.

Slika 2. Univerza Bielefeld

Z vprašanjem iskalnih orodij sta se ukvarjala tudi **Bjørn Olstad** (FAST, Norveška), predstavnik podjetja FAST (<http://www.fastsearch.com/>), ki se ukvarja s t. i. novo generacijo iskalnih tehnologij in **Ammy Vogtlander**, direktorica Search Elsevier (Nizozemska).

Poudarila je, da se je s pojavom interneta in svetovnega spleta dramatično spremenilo okolje, v katerem delajo znanstveniki oz. raziskovalci in študentje. Tako posamezniki, kot tudi organizacije pa si prizadevajo, da bi bili informacijski viri, ki jih ustvarjajo,

javnosti dostopni "online". Iskalna orodja morajo zagotavljati, da jih bodo študentje in strokovna javnost našli. Slednjim npr. ponuja Elsevier iskalnik Scirus (<http://www.scirus.com/srsapp/>). Tudi predstavnik Elsevierja je opozorila, da se morajo knjižnice v novem okolju spremeniti, če želijo »preživeti«. Še vedno so namreč preveč usmerjene na klasične informacijske vire in načine iskanja informacij, uporabniki pa vse bolj uporabljajo različne iskalnike in postajajo

Arhiviranje digitalnih dokumentov

V okviru delavnice o arhiviranju digitalnih dokumentov so bili predstavljeni nemški projekt "Co-operative Development of a Long-term Digital Information Archive" (kopal), model digitalnega arhiva Britanske knjižnice in politika ter cilji Nacionalne knjižnice Nizozemske na področju arhiviranja elektronskih publikacij.

Reinhard Altenhöner (Deutsche Bibliothek, Frankfurt am Main) je predstavil nemški triletni projekt "kopal"

(<http://kopal.langzeitarchivierung.de/index.php/en>), ki ga financira nemško zvezno ministrstvo za izobraževanje in raziskovalno dejavnost. Cilj projekta je testiranje in implementacija sistema za arhiviranje digitalnega gradiva, ki je zasnovan na modelu DIAS (Digital Information and Archiving System), razvitem v sodelovanju med IBM in nizozemsko nacionalno knjižnico. Digitalni arhiv bo upošteval mednarodne standarde za dolgodobno arhiviranje in meta podatke ter model OAIS (Open Archival Information System) in bo predstavljal rešitev, uporabno za vse ustanove, ki se ukvarjajo z arhiviranjem digitalne kulturne dediščine. Strategijo izgradnje digitalne knjižnice in model digitalnega arhiva, ki ga razvija Britanska knjižnica

(<http://www.bl.uk/about/policies/dom/homepage.html>), je predstavil **Richard Boulderstone**, vodja sektorja za informacijske sisteme in e-strategijo. **Erik Oltmans** (Nacionalna knjižnica

neodvisni od knjižnic. Knjižnice morajo v znanstvenem komuniciranju prevzemati bolj aktivno vlogo, od bibliografskih zapisov se morajo preusmeriti na vsebino dokumentov, vzpostavljati morajo različna partnerstva, tudi s pridobitnim sektorjem, pospešeno morajo digitalizirati svoje knjižnične zbirke in jih narediti dostopne javnosti, preoblikovati morajo svojo informacijsko politiko in postati stroškovno uspešne.

Nizozemske) je opozoril, da je za mednarodno akademsko skupnost zelo pomembno, da se vedno obsežnejši elektronski intelektualni output ohranja in zagotavlja njegova dostopnost, sicer bodo informacije izgubljene za vedno. Tradicionalni načini arhiviranja tiskanih dokumentov za digitalno okolje niso uporabni. Zato se danes knjižnice, še zlasti nacionalne, ki so v večini primerov zadolžene za zbiranje in ohranjanje obveznega izvoda publikacij, srečujejo s problematiko zbiranja, trajnega ohranjanja in zagotavljanja dostopa do elektronskih publikacij. Nizozemska nacionalna knjižnica je začela snovati arhivski sistem za elektronske publikacije (<http://www.kb.nl/dnp/e-depot/dm/dm-en.html>) že v obdobju 1998-2002, ko je sodelovala v skupnem projektu evropskih nacionalnih knjižnic NEDLIB. Arhivski sistem, ki ga je poimenovala e-DEPOT, je razvila v sodelovanju z IBM, v celoti pa je začel delovati januarja 2003 in je bil prvi delujoči tovrstni sistem v svetu. Omeniti velja tudi uspešna partnerstva knjižnice z založniki elektronskih publikacij (sporazum o obveznem izvodu elektronskih publikacij z nizozemskim združenjem založnikov je npr. podpisala že leta 1999) in način reševanja avtorsko pravnih vprašanj pri zagotavljanju dostopa do digitalnih virov.

Izgradnja digitalnih repozitorijev visokošolskih ustanov

Na delavnici o sodelovanju na področju izgradnje institucionalnih repozitorijev (na svetu naj bi jih bilo že več kot 600,

nastajajo pa na nacionalni ali mednarodni ravni), je bilo predstavljenih pet referatov. **Leo Waaijers** (SURF, Nizozemska) je predstavil program DARE, Digital academic repositories, v katerem sodelujejo vse nizozemske univerze (13), nacionalna knjižnica, Nizozemska akademija znanosti in umetnosti ter Nizozemska organizacija za znanstvenoraziskovalno delo. Akademске ustanove so prevzele skrb za izgradnjo lokalnih digitalnih repozitorijev, vendar na dogovorjeni način in ob upoštevanju skupnih standardov (<http://www.darenet.nl/en/page/language.view/dare.watenwaarom>), servis DAREnet pa omogoča iskanje digitalnih podatkov in objektov po vseh 16-tih nizozemskih repozitorijih (univerz in drugih znanstvenih ustanov). **Mogens**

Sandfær (Danska Tehniška univerza), koordinator aktivnosti na področju izgradnje Danske elektronske znanstvene knjižnice (DEFF Web Service, <http://deff.dk/default.aspx?lang=english>) je poročal o uspešnem sodelovanju oz. povezovanju institucionalnih repozitorijev na Danskem in Skandinaviji, **Vanessa Proudman** (Univerza Tilburg, Nizozemska) pa je predstavila projekt NEREUS (<http://www.nereus4economics.info/>), mrežo evropskih (univerzitetnih in drugih visokošolskih) knjižnic s področja ekonomije, ki s sodelovanjem zagotavljajo integrirani dostop do elektronskih informacijskih virov.

Slika 3: Univerzitetna knjižnica Bielefeld

Predstavljeno (**Dirk Pieper** in **Friedrich Summann**, Univerzitetna knjižnica Bielefeld) je bilo tudi iskalno orodje BASE (Bielefeld Academic Search Engine, <http://www.base-search.net/index.php?l=en>), ki ga uporablja Univerza Bielefeld. DINI

sistem certificiranja digitalnih repozitorijev je prikazala **Susanne Dobratz** (Humboldtova Univerza, Berlin, Nemčija). Opozorila je, da certifikat DINI zagotavlja ustrezno kakovost določenega repozitorija, saj mora ustanova izpolnjevati vse predpisane kriterije

(http://www.dini.de/dini/zertifikat/dini_certificate.pdf). V razpravi je bila posebej poudarjena nujnost sodelovanja in partnerstva knjižnic z drugimi organizacijami, tako na nacionalni kot mednarodni ravni. Priložnost oziroma novo področje aktivnosti za knjižnice pa je t. i. e-science. Gre za hranjenje primarnih raziskovalnih podatkov, ki so lahko vključeni tudi v repozitorije.

Zaključki

Če povzamemo, nekakšna »rdeča nit« celotne konference je bila - nujnost spremembe strateških usmeritev visokošolskih knjižnic. Eden od predavateljev je to dejstvo npr. podkrepil s citatom L. Brindley: "There is no choice but to change and to do it quickly if libraries wish to survive". Knjižničarji morajo bolj slediti potrebam uporabnikov. Knjižnica in njeni uporabniki danes niso več vezani le na fizični prostor. Če je bil tradicionalno knjižničar tisti, ki je oskrbel uporabnika z razpoložljivim gradivom, danes, z razvojem informacijske tehnologije, za marsikoga prisotnost knjižničarja ni več potrebna. Uporabniki želijo priti do informacij sami, za svoja iskanja pa pogosto ne uporabljajo knjižničnih portalov, pač pa Google in druge spletne servise. Do znanstvenih in drugih informacij je zdaj mogoče dostopati z enega mesta, ne glede na to, kje so shranjene. Trg z informacijami je postal zelo obsežen in konkurenčen, knjižnice se na njem pojavljajo le kot eden od ponudnikov. Vprašanje, ki si ga je zastavil eden od udeležencev konference pa je, ali bodo visokošolske knjižnice sploh kos novim izzivom in zahtevam znanstvene skupnosti.

Konferenca je izpostavila, da morajo knjižnice stremeti k temu, da bodo njihove informacijske storitve ustrezale potrebam 21. stoletja. Storitve digitalne knjižnice je treba vključiti v delovne procese študentov, učiteljev in raziskovalcev, da bodo le ti lahko bolj učinkoviti in uspešni. Vse to bodo

knjižnice v akademskem okolju lahko dosegle le, če bodo orientirane k uporabniku in bodo vzpostavljale nove oblike sodelovanja z ostalimi oddelki, v smislu podpore raziskovanju in izobraževanju. Knjižničarji so se začeli zavedati, da je nujno iskati nove možnosti za dodajanje vrednosti svojim storitvam in se bolj aktivno vključevati v izobraževalne in znanstvenoraziskovalne procese. Mogoče bi dodali še, da je struktura udeležencev konference pokazala, da postajajo knjižnice zanimiv trg dela za strokovnjake s področja informatike in računalništva, in tudi sektor, zanimiv za ponudnike informacijske tehnologije.

Melita Ambrožič

Narodna in univerzitetna knjižnica

Karmen Stopar

Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani

Oddelek za agronomijo

NOVE STRATEGIJE U SPECIJALNIM I VISOKOŠKOLSKIM KNJIŽNICAMA: ZAGOVARANJE I PRIKUPLJANJE FINANSIJSKIH SREDSTAVA

8. dani specialnih i visokoškolskih

knjižnica Hrvatske

Opatija, 27. - 28. april 2006

Glavni temi 8. posveta hrvaških visokoškolskih in specialnih knjižnic, ki sta ga organizirala Hrvaško knjižničarsko združenje in Nacionalna in univerzitetna knjižnica v Zagrebu, sta bili zagovorništvo (advocacy) in pridobivanje finančnih sredstev za delovanje knjižnic ter seveda v povezavi s tem tudi načini promoviranja knjižnic. Tudi hrvaške

visokošolske in specialne knjižnice se srečujejo s pomanjkanjem finančnih sredstev, kajti za izvajanje funkcij tako imenovane hibridne knjižnice, ko ob klasičnih funkcijah izvajajo vse več elektronskih storitev, dosednji obseg javnih finančnih sredstev knjižnicam ne zadošča več. Velik poudarek posvetovanja je bil na predpristopnih pogajanjih Hrvaške za vključitev v EU in seznanitvijo z metodologijo in postopki pridobivanja sredstev iz projektov Evropske unije.

Za udeležence izven Hrvaške so bili še posebej zanimivi tuji referati: Organiziranost in financiranje univerzitetne oziroma nacionalne knjižnice Finske (Kristiina Hormia Poutanen), Spremembe v visokošolskih knjižnicah ZDA (Alberta Arhurs) ter Prilagajanje knjižnice društva National Geographic Society novim strateškim načrtom lastnika (Susan Fifer Canby).

Na posvetovanju so bili prvič širši javnosti predstavljeni rezultati TEMPUS projekta »Model of the library system at the University of Zagreb«, s katerim naj bi na Univerzi v Zagrebu vzpostavili funkcionalno mrežo fakultetnih in inštitutskih knjižnic ter Nacionalne in univerzitetne knjižnice (NSK) kot glavne univerzitetne knjižnice (enotne smernice razvoja, pravilniki poslovanja, nabave informacijskih virov, izgradnja depozitne knjižnice, nov sistem za avtomatizacijo knjižnic). Po predstavitvi dosednjih rezultatov projekta se je razvila tudi živahna diskusija: Je model sprejemljiv tudi za druge univerze na Hrvaškem? Kaj bo prinesla izbira programske podpore Voyager? Se bodo v vzajemni sistem vključevale tudi splošne knjižnice?

V program posvetovanja je bila vključena tudi postrska sekcija. Predstavljenih je bilo 10 posterjev z aktualno tematiko. Med predstavitvami posterjev je bil najbolj zanimiv prispevek iz Univerzitetne biblioteke Svetozar Marković iz Beograda, ki je govoril o spremembah, ki

jih je srbskim visokošolskim knjižnicam prinesla ponovna vključitev v sistem COBISS.NET in ustanovitev konzorcija Kobson. V času namreč, ko knjižnice niso mogle uporabljati sistema COBISS, so kljub temu izgrajevale lokalne kataloge, jih nato združile, odpravile dvojnice itd. Z vzpostavitvijo konzorcija pa so vzpostavile tudi skupen nastop pri nabavi elektronskih informacijskih virov.

Organizirani sta bili tudi dve delavnici. Delavnice o medknjižnični izposoji in nabavi (poudarek je bil na možnostih za medknjižnično izposajo iz slovenskih in italijanskih knjižnic) se je udeležila Mojca Dolgan Petrič, Melita Ambrožič pa delavnice o tako imenovanem zagovorništvu knjižnic, kjer so bili predstavljeni primeri promoviranja in predstavljanja ameriških knjižnic, ki jih pripravlja ALA (American Library Association), po predstavitvi pa je potekala razprava o možnostih hrvaških knjižnic, da postanejo v okolju bolj prepoznavne in da pridobijo tudi večjo vlogo in moč.

Ob zaključku posvetovanja je bila organizirana še predstavitev znanstvene monografije dr. Maje Jokić: "Bibliometrijski aspekti vrednovanja znanstvenog rada".

Udeležba na posvetu je bila koristna, še zlasti zaradi izmenjave strokovnih izkušenj s kolegi iz Hrvaške, tujih referatov (primer finske nacionalne knjižnice) in seznanitvijo z načrti glede organizacijskega modela knjižničnega sistema Univerze v Zagrebu - njihov pristop k izboljšanju delovanja knjižničnega sistema Univerze v Zagrebu je poučen tudi za Univerzo v Ljubljani, predvsem ideja o depozitni knjižnici in ohranjanju avtonomije fakultetnih knjižnic, pa tudi ocena izvedbenih možnosti vzpostavitve modela funkcionalne centralizacije. Poučen je tudi primer Univerzitetne knjižnice Helsinki / Nacionalne knjižnice Finske, ki opravlja obe funkciji, nacionalno in

univerzitetno. Njen razvojni načrt pa zdaj vključuje tudi večje angažiranje na področju knjižničnega sistema Finske, zbiranja nacionalne knjižnične statistike in konzorcijske dejavnosti. Knjižnica je torej začela širiti svojo nacionalno funkcijo.

Predstavitve referatov so dostopne na naslovu:
<http://www.hkdrustvo.hr/hr/skupovi/skup/67/sazetak/18/>

Melita Ambrožič
Mojca Dolgan-Petrič
Narodna in univerzitetna knjižnica

BORZA DELA

DELO IŠČE

Diplomirana univ. bibliotekarka z aktivno licenco za vzajemno katalogizacijo nudim knjižnicam pomoč pri katalogizaciji v sistemu Cobiss, v popoldanskem času. Imam 8 letne izkušnje v katalogizaciji monografskih publikacij, člankov in bibliografij raziskovalcev, delne izkušnje imam pri katalogizaciji serijskih publikacij ter neknjižnega gradiva.

Informacije in kontakt:
libasistenca@gmail.com.

DELO IŠČE

Sem univerzitetna diplomirana bibliotekarka in italijanistka. Že v času študija sem delala na oddelku za Posebno knjižnično gradivo v NUK-u,

kjer sem opravila tečaj za bodoče aktivne udeležence COBISS. Moje delovne izkušnje so:

vsebinska in formalna obdelava gradiva na računalniku ter postavitve. Zelo rada bi delala v specialni knjižnici, saj sem se v diplomskem delu podrobno posvetila prav tej vrsti knjižnic. Seznanjena sem tudi z učnim načrtom bibliopedagoških ur v osnovni in srednji šoli. Aktivno obvladam italijanščino in nemščino, ki je moj materni jezik, in pasivno angleščino.

Dosegljiva sem na tel.št. 031 581 366.

DELO IŠČE

Iščem zaposlitev v knjižnicah na širšem območju Maribora in Ptuja.

Moje ime je Snježana Plemeniti. Dokončano imam III. gimnazijo v Mariboru in sem trenutno izredna študentka II. letnika univerzitetnega študija slovenščine in zgodovine na Pedagoški fakulteti v Mariboru. Opravljen imam strokovni izpit knjižničarstva in licenco (1999 in 2001). Delovnih izkušenj v knjižnicah imam že 8 let (UKM, Visoka zdravstvena šola MB, osnovna šola Miklavž, Živilska šola Maribor). Delala sem v izposoji, katalogizaciji, časopisni čitalnici... Opravila sem še tečaje "Reševanja duplikatov in stopenjskih zapisov, Uporaba programske opreme COBISS/Izposoja, Priprava baze podatkov Conor, V5.1 in COBISS/Katalogizacija z normativno kontrolo, V6.0," ter tečaj Internet (delavnica). Opravljen imam še vozniški izpit B – kategorije.

Trenutno sem zaposlena na Živilski šoli v Mariboru, vendar le za določen čas, t. j. do konca junija tega leta. Zaradi želje po novi zaposlitvi v knjižnici, prav tako pa tudi po novem znanju in izkušnjah, se obračam na vas z mojo ponudbo.

Dosegljiva sem na telefonski številki 041/343-224 in na elektronskem naslovu: snjezana.plemeniti@guest.arnes.si

PRILOGE

DELO IŠČE

Diplomirala sem na Oddeleku za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo leta 2004 in iščem delo v knjižnici v Ljubljani oziroma Celju z okolico.

Več kot tri leta že preko študentskega servisa samostojno opravljam delo v specialni knjižnici (izposoja, medknjižnična izposoja, oprema gradiva, delo z uporabniki, vnos dnevne zaloge revij v COBISS, administrativna dela...), odlično poznam delo z računalniškimi programi (Word, Excel, Power point, Explorer), elektronsko pošto, raznovrstnimi podatkovnimi bazami (Ebsco, ProQuest, IUS-INFO, GVIn, Kliping, SourceOECD, Mediana) in sodelujem pri uvajanju intranetnih storitev knjižnice.

Sodelovala sem pri organizaciji posvetovanja specialnih in visokošolskih knjižnic novembra 2004.

Aktivno obvladam angleščino, pasivno tudi nemščino in hrvaščino.

Sem samostojna in komunikativna oseba, rada delam tako v skupini kot samostojno in se želim dodatno izobraževati.

Dosegljiva sem na telefonski številki 031/ 803 235.

1. V prilogi objavljamo naročilnico za nakup priročnika Univerzalna decimalna klasifikacija, ki ga je izdala Narodna in univerzitetna knjižnica.

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA
Turjaška 1
1000 LJUBLJANA

N A R O Č I L N I C A

Ustanova: _____

Ulica: _____

Poštna številka: _____ Kraj: _____

Davčna številka ustanove: _____

Odgovorna oseba: _____

Naročamo _____ izvodov »*Priročnika UDK*«. Ljubljana : Narodna
in univerzitetna knjižnica, 2006; po ceni 4.800,00 SIT.

Datum:

Podpis:

Prosimo, da izpolnjeno naročilnico pošljete na naslov:
Martina Berčič, Narodna in univerzitetna knjižnica, Turjaška 1,
1000 Ljubljana